

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI**

**Qo‘lyozma huquqida
UDK: 330.35:330.3(575.1)**

OTABOYEV FERUZBEK OYBEK O‘G‘LINING

**IQTISODIY O‘SISH VA INVESTITSION RESURLAR O‘RTASIDAGI
MUTANOSIBLIKNI TAKOMILLASHTIRISH
08.00.01 – «Iqtisodiyot nazariyasi»**

Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) ilmiy darajasini olish uchun
yozilgan
DISSERTATSIYA

Ilmiy rahbar: i.f.d., prof Xajiyev B.D.

Toshkent – 2025

MUNDARIJA

	KIRISH.....	3
I BOB.	IQTISODIY O‘SISH VA INVESTITSION RESURLAR O‘RTASIDAGI MUTANOSIBLIKNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	21
1.1-§.	Iqtisodiy mutanosiblikning mazmuni va unga bo‘lgan turli xil yondashuvlar	21
1.2-§.	Iqtisodiy o‘shish va investitsion resurslar o‘rtasidagi mutanosiblikning mazmuni hamda ularning o‘zaro aloqadorligi	31
1.3-§.	Iqtisodiy o‘shish va investitsion resurslar o‘rtasidagi bog‘lanish modellari.....	45
	I bob bo‘yicha xulosa.....	58
II BOB.	INVESTITSION RESURLAR ASOSIDA IQTISODIY O‘SISHNI TA‘MINLASH MEXANIZMINING AMAL QILISH HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	59
2.1-§.	Milliy iqtisodiyot sohalari va tarmoqlari o‘rtasidagi mutanosiblik holati va muammolari.....	59
2.2-§.	Iqtisodiy o‘shishni ta‘minlashda yalpi ichki mahsulot va investitsiyalar o‘rtasidagi mutanosiblik holati taxlili.....	71
2.3-§.	Iqtisodiy o‘shish va investitsion resurslar o‘rtasidagi mutanosiblikni ta‘minlashning xorijiy davlatlar tajribasi.....	87
	II bob bo‘yicha xulosa.....	100
III BOB.	IQTISODIY O‘SISH VA INVESTITSION RESURLAR O‘RTASIDA MUTANOSIBLIKNI TA‘MINLASH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI.....	101
3.1-§.	Samarali makroiqtisodiy siyosat mutanosib iqtisodiy o‘shishning asosiy sharti ekanligi.....	101
3.2-§.	Iqtisodiy o‘shish va investitsion resurslar o‘rtasidagi mutanosiblikni ta‘minlash mexanizmini takomillashtirish yo‘nalishlari.....	112
3.3-§.	Milliy iqtisodiyotning kapital resurslar bilan mutanosiblikda rivojlanishining istiqbollari	123
	III bob bo‘yicha xulosa.....	143
	XULOSA.....	144
	FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YHATI.....	146

KIRISH (falsafa doktori (PhD) dissertasiyasi annotatsiyasi)

Dissertatsiya mavzusining dolzarbligi va zarurati. Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida iqtisodiy o'sish va investitsion resurslar o'rtasidagi mutanosiblikning hal qiluvchi omillardan biri sifatidagi ahamiyati ortib bormoqda. Masalan, "2023-yilda rivojlangan mamlakatlarda to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalar hajmi 12 foizga kamayib, 1,3 trillion dollarni tashkil etgan bo'lsa-da, rivojlanayotgan mamlakatlarga investitsiya oqimi sezilarli darajada oshgan. Bu holat sanoat va infratuzilmada yangi loyihalarga investitsiyalarni jalb qilishning ahamiyatini ko'rsatadi"¹. Samarali investitsiya siyosati iqtisodiy o'sishni rag'batlantirib, resurslardan maqbul foydalanish imkonini beradi va makroiqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi. Shu bilan birga, noto'g'ri taqsimlangan investitsiya oqimi iqtisodiy nomutanosiblik va uzoq muddatli muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Shu bois, investitsiya strategiyasini optimallashtirish va iqtisodiy o'sish sur'atlarini muvofiqlashtirish jahon iqtisodiyoti uchun muhim vazifa bo'lib, bu jarayon iqtisodiy samaradorlik, texnologiyalarning modernizatsiyasi va raqobatbardoshlik darajasini oshirishga xizmat qiladi.

Jahonda globallashtirish jarayonlarining kengayib borishi sharoitida iqtisodiy o'sish va investitsion resurslar o'rtasidagi mutanosiblikni takomillashtirishning nazariy jihatlariga qaratilgan ilmiy izlanishlar amalga oshirilmoqda. Milliy va mintaqaviy darajada investitsiya siyosatining iqtisodiy o'sishga ta'sirini tahlil qilish, samarali investitsiya modellarini ishlab chiqish, jahon bozorlari va kapital harakatining iqtisodiy o'sishga ta'sirini o'rganish, transmilliy korporatsiyalar va to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning rolini baholash, davlat tomonidan iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi investitsiya muhitini shakllantirish, soliq va kredit siyosatining ta'sirini tahlil qilish, ekologik barqarorlik va investitsiyalarning muhitga ta'siri, qayta tiklanuvchi energiya manbalariga investitsiya kiritishning samaradorligini o'rganish iqtisodiy o'sish va investitsion resurslar o'rtasidagi

¹ Maxmudxodjayev A.Yu. Rivojlangan mamlakatlarda investitsiyalarni jalb qilish – iqtisodiy taraqqiyotning muhim omili // CENTRAL ASIAN JOURNAL OF EDUCATION AND INNOVATION. - https://cyberleninka.ru/article/n/rivozhlangan-mamlakatlarda-investitsiyalarni-zhalb-ilish-i-tisodiy-tara-iyotning-mu-im-omili?utm_source=chatgpt.com

mutanosiblikni takomillashtirishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlarning ustuvor yo'nalishlari bo'lib hisoblanadi.

Yangi O'zbekistonda iqtisodiy o'sish va investitsion resurslar o'rtasidagi mutanosiblikni takomillashtirish maqsadida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Davlat investitsiya siyosatini takomillashtirish, qulay investitsion muhit yaratish va xorijiy sarmoyalarni jalb etish orqali iqtisodiy o'sishni ta'minlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Masalan, 2019-yilda qabul qilingan PF-5614-sonli farmonda iqtisodiyotni yanada rivojlantirish va investitsiya muhitini yaxshilash bo'yicha chora-tadbirlar belgilangan bo'lib, unda xorijiy investorlar bilan ishlashning institutsional bazasini yanada takomillashtirish va maxsus iqtisodiy zonalar faoliyati samaradorligini oshirish kabi vazifalar ko'rsatilgan². Bundan tashqari, O'zbekistonda barqaror o'sish sur'atlarini ta'minlash maqsadida diversifikatsiyalashgan iqtisodiyotni shakllantirish, sanoat tarmoqlarini modernizatsiya qilish va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish borasida chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Iqtisodiy taraqqiyot strategiyasida ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, eksport salohiyatini kengaytirish va innovatsiyalarga asoslangan iqtisodiy modelni joriy etish nazarda tutilgan. Shuningdek, O'zbekiston hukumati “yashil iqtisodiyot”ni rivojlantirish va qayta tiklanuvchi energiya manbalariga investitsiyalarni oshirish orqali uzoq muddatli barqaror o'sishni ta'minlashga harakat qilmoqda. BMT Taraqqiyot Dasturi tomonidan tayyorlangan “O'zbekiston investitsion salohiyati” nashrida mamlakatning iqtisodiy salohiyati, biznes takliflar va xorijiy sarmoyadorlar bilan intervyular keltirilgan bo'lib, bu O'zbekistonning investitsion jozibadorligini oshirishga qaratilgan sa'y-harakatlarini aks ettiradi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 21-iyuldagi PF-111-son “Ma'muriy islohotlar doirasida investitsiyalar, sanoat va savdo sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida”, 2022-yil 7-sentyabrdagi PF-215-son “O'zbekiston Respublikasining To'g'ridan-to'g'ri

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-yanvardagi PF-5614-son “Iqtisodiyotni yanada rivojlantirish va iqtisodiy siyosat samaradorligini oshirishning qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoni. - <https://lex.uz/docs/4147294>